

A. R. S. R. S.
P. I. 4189

ACADEMIA ROMÂNĂ

INSTITUTUL DE ISTORIE "NICOLAE IORGA"

STUDII ȘI MATERIALE

DE

ISTORIE MEDIE

VOLUMUL XIX

2001

MUZEUL BRĂILEI

EDITURA ISTROS

ACADEMIA ROMÂNĂ
INSTITUTUL DE ISTORIE "NICOLAE IORGA"

STUDII ȘI MATERIALE

DE

ISTORIE MEDIE

VOL. XIX, 2001

SUMAR

STRUCTURI ECLEZIASTICE ȘI PRACTICI DEVOȚIONALE

ALEXANDRU MADGEARU, Organizarea bisericească la Dunărea de Jos în perioada 971-1020.....	9
ION GUMENÎI, Proprietatea bisericească în ținutul Hotin până la 1715.....	23
MARIA MAGDALENA SZÉKELY, Note despre bisericile Sf. Vineri și Tăierea Capului Sf. Ioan Botezătorul din Iași.....	31
VIOLETA BARBU, <i>Imago Virginis</i> . Essai d'anthropologie religieuse sur les représentations miraculeuses de la Vierge aux pays roumains....	39

STAT ȘI IDEOLOGIE ÎN EVUL MEDIU ROMÂNESC

ȘERBAN PAPACOSTEA, Întemeiere și descălecat în tradiția istorică a constituirii Țării Românești	61
BENOIT JOUDIOU, Remarques sur la signification du titre "souverain" dans les Principautés Roumaines.....	67
MARIANA LAZĂR, Politica ctitoricească a domnilor Țării Românești (a doua jumătate a secolului al XVII-lea).....	79

EUROPA ȘI OFENSIVA OTOMANĂ

OVIDIU CRISTEA, Recucerirea bizantină a Constantinopolului și acțiunea flotei venețiene împotriva insulei Daphnousia.....	109
EUGEN DENIZE, Ștefan cel Mare și luptele cu turcii. O nouă abordare.....	115
ȘTEFAN ANDREESCU, Reacții contra dominației otomane asupra Mării Negre în prima jumătate a secolului al XVII-lea: alianța între cazaci și tătari.....	129
PAUL CERNOVODEANU, Politica orientală engleză între 1733-1739. II. Anglia și războiul austro-ruso-turc (1736-1739) (continuare).....	155

IZVOARE: CRONICI ȘI DOCUMENTE

VICTOR SPINEI, Cronicari italieni despre repercusiunile marii invazii mongole din 1241-1242 asupra românilor.....	169
ILEANA CĂZAN, Ungurii în cronicistica românească. Secolele XVI-XVIII.....	207
IONEL CÂNDEA, Cetatea Albă în istoriografia românească (I).....	217
CRISTIAN LUCA, Rutele balcanice ale comerțului Țărilor Române cu Veneția în secolul al XVII-lea.....	227
CRISTINA FENEȘAN, Granița otomană în cronică lui Ali din Timișoara (secolul al XVIII-lea).....	235
DORU BĂDĂRĂ, O carte din biblioteca Mavrocordaților în colecțiile Bibliotecii Centrale Universitare din București.....	251
CONSTANȚA GHIȚULESCU, Zestrea între normă și practică. Țara Românească în secolul al XVII-lea (II).....	255
GHEORGHE LAZĂR, Documente privitoare la negustorii Pepano și la ctitoria lor de la Codreni "pe Mostiște" (II).....	265
ISTVÁN GYÖRGY TÓTH, Primul recensământ catolic din Secuime (Raportul lui István Szalainai din 1638).....	273
OCTAVIAN ILIESCU, Istoria monetei în România. Glosar numismatic.....	299
ADDENDA ET CORRIGENDA.....	315

RECENZII ȘI NOTIȚE BIBLIOGRAFICE..... 325

Quellen zur Geschichte der Stadt Kronstadt (Documente privind istoria orașului Brașov), *Neunter Band, Zunsturkunden* (Documente de breaslă), 1420-1580, ed. GERNOT NUSSBÄCHER și ELISABETA MARIN, Kronstadt, Aldus Verlag, 1999, 459 p. (Nationalarchive Rumäniens, Kreisdirektion Kronstadt-Arbeitskreis für Siebenbürgische Landeskunde e.v. (Heidelberg) (*Șerban Papacostea*); HERMANN FABINI, *Atlas der siebenbürgisch-sächsischen Kirchenburgen und Dorfkirchen*, I-II, ed. a II-a, Hermannstadt, Heidelberg, Monumenta-Verlag Hermannstadt und Arbeitskreis für Siebenbürgische Landeskunde, e. V. Heidelberg, 1999; XXXII + 870 p. + o hartă; VII + 392 p. (*Alexandru Ciocîltan*); *Călători străini despre țările române*, vol. X, partea I, Edit. Academiei Române, București, 2000, 795 pagini și 32 planșe; volum îngrijit de (†) MARIA HOLBAN, MARIA M. ALEXANDRESCU - DERSCA BULGARU, PAUL

CERNOVODEANU (redactor responsabil) (*Constantin Dobrilă*); Pr. ALEXANDRU STĂNCIULESCU-BĂRDA, *Bibliografia Revistei "Biserica Ortodoxă Română" (1874-1994)*, vol. I, Edit. Cuget Românesc, Bârda, 2000, 391 p. (*Mariana Lazăr*); Arhiepiscop PETER L'HUILLIER, *Dreptul bisericesc la sinoadele ecumenice I-IV*. Traducere din limba engleză de pr. prof. univ. dr. Alexandru I. Stan, Edit. Gnosis, București, 2000, 515 p. (*Paul Cernovodeanu*); VASILE V. MUNTEAN, *Bizantinologie*, I-II, Edit. Învierea, Arhiepiscopia Timișoarei, 1999-2000, 212 + 200 p. (*Ovidiu Cristea*); MIHAI BĂLĂIANU, *Dioștii. Pagini de istorie*, Edit. A.P.P., București, 1998, 444 p. (*Constantin Dobrilă*); JAWOR GRZEGORZ, *Osady prawa woloskiego i ich mieszkańcy na Rusi Czerwonej w późnym średniowieczu* (Colonizările de drept valah și locuitorii lor în Rutenia Roșie în evul mediu târziu), Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin, 2000, 223 p. (*Șerban Papacostea*); VIOLETA BARBU, *Miniatura brâncovenească. Manuscrise ilustrate și ornate*, Edit. Meridiane, București, 2000, 125 p. (*Gheorghe Lazăr*); LUCIAN PERIȘ, *Le Missioni Gesuite in Transilvania e Moldavia nel Seicento*, Edit. Fundației pentru Studii Europene, Cluj-Napoca, 1998, 223 p. (*Paul Cernovodeanu*); HENRYK LOWMIANŃSKI, *Zaludnienie państwa litewskiego w wieku XVI. Zaludnienie w roku 1528* (Situația demografică a statului lituanian în secolul al XVI-lea. Situația demografică în anul 1528), sub redacția lui Artur Kijas și Krzysztof Pietkiewicz, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań, 1998, 227 p. (*Antim Cristian Bobicescu*); GABRIEL KRASIŃSKI, *Taniec Rzeczypospolitej Polskiej* (Dansul Republicii Polone), pregătită de Mirosław Korolko, Wzdawnictwo Naukowe Semper, Warszawa, 1996, 316 p. (*Antim Cristian Bobicescu*); GONRAD G. GÜNDISCH, *Ständische Autonomie und Regionalität im mittelalterlichen und frühneuzeitlichen Siebenbürgen*, în vol. *Minderheiten Regionalbewusstsein und Zentralismus in Ostmitteleuropa*, hrsg. von H.-D. Löwe, L. H. Fontsch und S. Troebst, Köln-Weimar-Wien, 2000, p. 21-49 (*Șerban Papacostea*); IOAN DRĂGAN, *Nobilimea românească din Transilvania. 1440-1514*, Edit. Enciclopedică, București, 2000, 466 p. (cuprinde anexe, bibliografie selectivă, indice de persoane) (*Măria Pakucs*); REMUS CÂMPEANU, *Elitele românești din Transilvania veacului al XVIII-lea*, Edit. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2000, 459 p. (*Bogdan Popovici*); FERENC PAP, *Kolozsvári harmincadjegyzékek 1599-1637* (Registrele de tricesimă din Cluj (1599-1637)), Edit. Kriterion, București-Cluj, 667 p. (*Măria Pakucs*); ZSIGMOND PÁL PACH, *A harmincadvám Erdélyben és Havasalföldön a 15. század első felében* (Vama tricesimă în Transilvania și Țara Românească în prima parte a secolului al XV-lea), în "Történelmi Szemle", 1-2, 1998, p. 33-41 (*Măria Pakucs*); GHIMPU VLAD, *Biserici și mănăstiri medievale în Basarabia. Monografie*, Edit. Tyragetia, Chișinău, 2000, 220 p. (Biblioteca Tyragetia, I) (*Șerban Papacostea*); JACQUES LE GOFF, *Sfântul Francisc din Assisi*, traducere de Mihai Ungureanu, Edit. Polirom, Iași, 2000, 177 p. (*Constantin Dobrilă*); STOY MANFRED, *Radu Șerban, Fürst der Walachei 1602-1611 und die Habsburger*, "Südost-Forschungen", vol. 54, 1995, pp. 49-103 (*Ileana Căzan*); F. BERNARD REILLY, *The Kingdom of León-Castilla under king Alfonso VII, 1126-1157*, University of Pennsylvania Press, Philadelphia, 1998, 431 p. (*Eugen Denize*); MICHEL VERGÉ-FRANCHESCHI, *Henri le Navigateur. Un découvreur au XVe siècle*, Félin, Paris, 1994, 442 p. (*Simion Câlția*); HARALD

HEPPNER, *Die Rumänen und Europa vom Mittelalter bis zur Gegenwart*, Böhlau Verlag, Wien, Köln, Weimar, 1997, 291 p., ilustrații, bibliografie, indice (Ileana Căzan); HARALD HAPNER, *Austria și Principatele dunărene (1774-1812). O contribuție la politica sud-est europeană a Habsburgilor*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2000, 297 p. (Paul Cernovodeanu); ILEANA CĂZAN, *Habsburgi și otomani la linia Dunării. Tratatetele și negocierile de pace. 1526-1576*, Edit. Oscar Print, București, 2000, 297 p. (Eugen Denize); PETRE Ș. NĂSTUREL, *Înșiruire istorice, I*, Aalborg (Danemarca), 2000, 336 p. + il. (Paul Cernovodeanu); ION CHIRTOAGĂ, *Sud-estul Moldovei și stânga Nistrului (1484-1699). Expansiunea și dominația turco-tătară*, Edit. Fundației Culturale Române, București, 1999, 208 p. (Eugen Denize); LUCIAN BOIA, *Pentru o istorie a imaginarului*, Edit. Humanitas, București, 2000, 230 p. (Bogdan Popovici); "Balcanica Posnaniensia. Acta et studia", IX/X, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań, 1999, 259 p. (Antim Cristian Bobicescu); KONRAD G. GÜNDISCH, *Transsilvanische Kontakte und Interessen der Familie a Lasco*, în vol. *Johannes a Lasco 1499-1560. Polnischer Baron, Humanist und Reformator. Beiträge zum Internationalen Symposium vom 14.-17. Oktober 1999 in der Johannes a Lasco Bibliothek Emden*, hrsg. von Christoph Strohm (extras), f.l., f. an, p. 199-217 (Șerban Papacostea); LIVIU BEUDEANU, *Localizarea bătăliei de la Posada. De la cetatea Poienari la Castrum Argyas alias cetatea lui Vlad Țepeș*, f.l., 2000, 24 p. (Șerban Papacostea); NICOLAE EDROIU, *Studii de genealogie*, Cluj-Napoca, 2000, 228 p. + il + pl (Biblioteca Genealogica I. Academia Română, Filiala Cluj-Napoca) (Paul Cernovodeanu); *Krieg und Frieden im Übergang vom Mittelalter zur Neuzeit. Theorie-Praxis-Bilder*, herausgegeben von Heinz Duchhardt, Patrice Veit unter mitwirkung von Pierre Monet, Verlag Philipp von Zabern, Mainz, 2000, 328 p. [Veröffentlichungen des Instituts für Europäische Geschichte Mainz. Abteilung für Universalgeschichte, Beiheft 52] (Ovidiu Cristea)

IN MEMORIAM

ANDREI PIPPIDI, Maria Holban și studiile de istorie a Occidentului european..... 377

ABREVIERI..... 385

ACADEMIA ROMÂNĂ

INSTITUTUL DE ISTORIE "NICOLAE IORGA"

STUDII ȘI MATERIALE

DE

ISTORIE MEDIE

VOL. XIX, 2001

SOMMAIRE

STRUCTURES ECCLESIASTIQUES ET PRATIQUES DE DEVOTION

ALEXANDRU MADGEARU, L'organisation de l'Eglise au Bas Danube en 971-1020.....	9
ION GUMENÎI, Propriété de l'Eglise dans la région du Hotin jusqu'en 1715.....	23
MARIA MAGDALENA SZÉKELY, Notes sur les Eglises "Sf. Vineri" et "Tăierea Capului Sf. Ioan Botezătorul" de Jassy.....	31
VIOLETA BARBU, <i>Imago Virginis</i> . Essai d'anthropologie religieuse sur les représentations miraculeuses de la Vierge aux pays roumains.....	39

ETAT ET IDEOLOGIE AU MOYEN AGE ROUMAIN

ȘERBAN PAPACOSTEA, Fondation et "descălecat" dans la tradition historique de la constitution de la Valachie.....	61
BENOÎT JOUDIQU, Remarques sur la signification du titre "souverain" dans les Principautés Roumaines.....	67
MARIANA LAZĂR, La politique de fondation d'établissements religieux des princes valaques dans la seconde moitié du XVII ^e siècle.....	79

EUROPE ET L'OFFENSIVE OTTOMANE

OVIDIU CRISTEA, La reconquête byzantine de Constantinople et l'action de la flotte vénitienne contre l'île de Daphnousia.....	109
EUGEN DENIZE, Etienne le Grand et les luttes contre les Turcs. Une nouvelle approche.....	115
ȘTEFAN ANDREESCU, Réactions contre la domination ottomane sur la Mer Noire dans la première moitié du XVII ^e siècle: l'alliance Cosaque-Tatare.....	129
PAUL CERNOVODEANU, La politique orientale anglaise entre 1733-1739. II. L'Angleterre et la guerre austro-russo-turque (1736-1739) (suite).....	155

SOURCES : CHRONIQUES ET DOCUMENTS

VICTOR SPINEI, Chroniqueurs italiens à propos des répercussions de la Grande Invasion Mongole de 1241-1242 sur les Roumains.....	169
ILEANA CĂZAN, Les Hongrois dans les chroniques roumaines. Les XVI ^e -XVIII ^e siècles.....	207
IONEL CÂNDEA, Cetatea Albă dans l'historiographie roumaine (I).....	217
CRISTIAN LUCA, Les routes balkaniques du commerce des Pays Roumains avec Venise au XVII ^e siècle.....	227
CRISTINA FENEȘAN, La frontière ottomane dans la chronique d'Ali de Timișoara (XVIII ^e siècle).....	235
DORU BĂDĂRĂ, Un livre de la bibliothèque des Mavrocordat dans les collections de la Bibliothèque Centrale Universitaire de Bucarest.....	251
CONSTANȚA GHIȚULESCU, Dot entre norme et pratique. La Valachie au XVII ^e siècle (II).....	255
GHEORGHE LAZĂR, Documents concernant les marchands Pepano et leur établissements fondé à Codreni "pe Mostiște" (II).....	265
ISTVÁN GYÖRGY TÓTH, Le premier recensement catholique dans la région des Szekler (le rapport d'István Szalinai de 1638).....	273
OCTAVIAN ILIESCU, L'histoire de la monnaie en Roumanie. Un glossaire numismatique.....	299
ADDENDA ET CORRIGENDA.....	315
COMPTES-RENDUS ET NOTES BIBLIOGRAPHIQUES.....	325

IN MEMORIAM

ANDREI PIPPIDI, Maria Holban et les études d'histoire de l'Occident européen....	377
ABBREVIATIONS.....	385

ACADEMIA ROMÂNĂ

INSTITUTUL DE ISTORIE "NICOLAE IORGA"

STUDII ȘI MATERIALE

DE

ISTORIE MEDIE

VOL. XIX, 2001

CONTENTS

ECCLESIASTIC STRUCTURES AND PRACTICES OF DEVOTION

ALEXANDRU MADGEARU, The Church Organization at the Lower Danube between 971 and 1020.....	9
ION GUMENÎI, Church Property in the Hotin County until 1715.....	23
MARIA MAGDALENA SZÉKELY, Notes on "Sf. Vineri" and "Tăierea Capului Sf. Ioan Botezătorul" Churches of Jassy.....	31
VIOLETA BARBU, <i>Imago Virginis</i> . Essai d'anthropologie religieuse sur les représentations miraculeuses de la Vierge aux pays roumains.....	39

STATE AND IDEOLOGY IN THE ROMANIAN MIDDLE AGES

ȘERBAN PAPACOSTEA, Foundation and Dismounting in the Historical Tradition of Wallachia.....	61
BENOIT JOUDIOU, Remarques sur la signification du titre "souverain" dans les Principautés Roumaines.....	67
MARIANA LAZĂR, The Religious Foundation Policy of the Wallachian Princes in the Second Half of the 17 th Century.....	79

"Studii și Materiale de Istorie Medie", vol. XIX, 2001, p. 1-387

"Studii și Materiale de Istorie Medie", vol. XIX, 2001, p. 9-22

EUROPE AND THE OTTOMAN OFFENSIVE

OVIDIU CRISTEA, The Byzantine Reconquest of Constantinople and the Actions of the Venetian Fleet Against the Island of Daphnousia.....	109
EUGEN DENIZE, Stephen the Great and the Battles Against the Turks. A New Approach.....	115
ȘTEFAN ANDREESCU, Reactions Against the Ottoman Domination Over the Black Sea in the First Half of the 17 th Century: The Cossack-Tatar Alliance.....	129
PAUL CERNOVODEANU, English Eastern Policy Between 1733-1739. II. England and the Austrian-Russian-Turkish War (1736-1739) (sequel).....	155

SOURCES : CHRONICLES AND DOCUMENTS

VICTOR SPINEI, The Italian Chroniclers on the Effects of the Great Mongol Invasion of 1241-1242 on the Romanians.....	169
ILEANA CĂZAN, The Hungarians in the Romanian Chronicles. The 16 th - 18 th Centuries.....	207
IONEL CÂNDEA, Cetatea Albă in Romanian Historiography (I).....	217
CRISTIAN LUCA, Balkan Routes of Trade of the Romanian Principalities with Venice in the 17 th Century.....	227
CRISTINA FENEȘAN, The Ottoman Border in the Chronicle of Ali of Timișoara (The 18 th Century).....	235
DORU BĂDĂRĂ, A Book from the Mavrocordat Library in the Collections of the Central University Library of Bucharest.....	251
CONSTANȚA GHIȚULESCU, The Dowry Between Norm and Practice. Wallachia in the 17 th Century (II).....	255
GHEORGHE LAZĂR, Documents Concerning the Merchants Pepano and the Establishment Founded by them at Codreni "pe Mostiște" (II).....	265
ISTVÁN GYÖRGY TÓTH, The First Catholic Census in Székely Land (A raport drafted by István Szalinai in 1638).....	273
OCTAVIAN ILIESCU, The History of Coins in Romania. A Numismatic Glossary.....	299
ADDENDA ET CORRIGENDA.....	315
REVIEWS AND BIBLIOGRAPHICAL NOTES.....	325

IN MEMORIAM

ANDREI PIPPIDI, Maria Holban and the history studies of Western Europe.....	377
ABBREVIATIONS.....	385